

St. M.

**"Dwieście lat istnienia Zakładów
Metalowych Przemysłu Terenowego w
Zagwiździu 1754-1954", Jan S. Dworak,
Zagwiździe 1956 : [recenzja]**

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 4/2, 378-379

1959

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

storyka i etnologa. Autor daje w niej szereg obrazów z życia Humboldta, przede wszystkim z okresu jego młodości, podróży amerykańskich, pracy nad — Kosmosem. Kreśli jednocześnie sylwetki postaci, które najmocniej na niego oddziaływały, jak brat jego Wilhelm, czy Goethe. Główna zasługa autora i twórczy charakter jego pracy leży w tym, że opierając się na nieznanymi źródłach amerykańskich przedstawił w sposób nowy podróże Humboldta po Nowym Świecie i dokonane przez niego badania.

J. B.

Kurt Hassert, *Die Polarforschung. Geschichte der Entdeckungsreisen zum Nord-und Südpol*. Wilhelm Goldman Verlag, München 1956, s. 290.

Die Polarforschung — Hasserta jest wznowieniem dzieła wydanego już w 1902 roku (przekład ros. 1923), które do chwili obecnej jest najlepszym opracowaniem historii odkryć i badań polarnych. Praca obejmuje historie narastania wiedzy o strefie polarnej w czasach starożytnych, historie wypraw średniowiecznych, intensywne wyprawy i badania w XVIII i XIX stuleciu.

J. B.

Richard Pittioni, *Urzeitlicher Bergbau auf Kupfererz und Spurenanalyse. Beiträge zum Problem der Relation Lagerstätte-Fertigobjekt*. Wiedeń 1957, s. 76, zdjęć na wkładkach 20, w tekście tablic 35 i 1 mapa.

Praca powyższa relacjonuje wyniki badań nad wyrobami z miedzi i brązu, znaleziskami z epoki brązu z terenu Austrii, Czech i Węgier. Znajdowanie w tych samych okolicach przedmiotów miedzianych o różnym składzie chemicznym stało się podniętą do przeprowadzenia ścisłych systematycznych badań i analiz chemicznych, metalograficznych, spektralnych itd. Badania te ujawniły takie różnice w składzie metalu, które pozwoliły na wyciągnięcie wniosków odnośnie rodzaju rudy użytej do wytopu, a zatem do ustalenia miejsca produkcji danego przedmiotu. Rzuca to światło na zagadnienie handlu w epoce brązu. Przedmioty ozdobne i użytkowe (siekiery, sztylety) wykonywane były głównie na terenie Słowacji, w małym stopniu w Austrii, a w znikomym na Węgrzech.

Powyższa praca jest dowodem, jak bardzo metalografia uzupełnia i wspomaga archeologię. Książka prócz zdjęć znalezisk zawiera liczne tablice analiz oraz mapę wskazującą ośrodki produkcji i eksport wyrobów.

St. M.

Jan S. Dworak, *Dwieście lat istnienia Zakładów Metalowych Przemysłu Terenowego w Zagwizdziu 1754—1954*. Komitet obchodu uroczystości 200-lecia Zakładów Metalowych Przemysłu Terenowego w Zagwizdziu w wojew. opolskim, Zagwizdzie 1956, s. 77.

Rozprawka J. Dworaka podaje dzieje huty kluczborskiej, jednej z ważniejszych hut żelaza leżących na prawym brzegu górnej Odry w rejonie rzeki Małej Panwi. Huta kluczborska leżąca nad Budkowiczanką, nie związana topogra-

ficznie z Kluczborkiem, wybudowana została na polecenie Fryderyka II dla celów pruskiego przemysłu zbrojeniowego.

Autor podaje pewne dane odnośnie technicznych urządzeń huty oraz jej produkcji i kooperacji z sąsiednimi zakładami. Poruszone są również sprawy robotnicze zakładu w przeszłości. Osobny rozdział kreśli jego dzieje po wyzwoleniu, mówiąc już o Zakładach Metalowych Przemysłu Terenowego (stąd niezbyt precyzyjny tytuł broszury).

Nieco ilustracji i reprodukcji starych planów, przypisy i indeks uzupełniają dość skromny, w ramach popularno-naukowego opracowania utrzymany tekst.

St. M.

Karol Jonca, *Rozwój przemysłu górniczo-hutniczego w Bytomiu i w rejonie bytomskim (od połowy XX wieku do 1917 roku)*. Rozdział (s. 233—273) pracy zbiorowej: *Dziewięć wieków Bytomia*. Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1956, s. 564.

Zbiorowe dzieło jubileuszowe poświęcone 900-leciu Bytomia przynosi m. in. rozprawę K. Joncy omawiającą przelomowy okres najintensywniejszego rozwoju przemysłu ciężkiego i górnictwa na Górnym Śląsku.

Poważna baza surowcowa w rejonie Bytomia złożona z rud cynku i ołowiu oraz z węgla kamiennego stała się podstawą przemysłu górniczego i hutniczego. Autor omawia kolejno górnictwo węgla i rud metali, a następnie hutnictwo cynku i ołowiu i wreszcie przemysł żelazny. Przedstawia stosunki produkcji i jej rozwój związany z rosnącymi również kapitałami przemysłowców niemieckich. Obok ekonomicznej i technicznej strony zagadnienia przy opisie stanu i potencjału przemysłu oraz produkcji zakładów przemysłowych, podaje autor też wiele danych o robotnikach (głównie Polakach), ich warunkach i położeniu. Zagadnienie to traktuje nie tylko z socjalnego, ale i z narodowościowego punktu widzenia.

St. M.

Siegfried Sieber, *Zur Geschichte des erzgebirgischen Bergbaues*. „Monographie zur Kultur- und Wirtschaftsgeschichte Sachsens”. Ein Volks- und Heimatbuch für das Erzgebirge. Halle an der Saale 1954, s. 135, zdjęć w tekście 35.

Popularnonaukowe opracowanie dziejów górnictwa Gór Kruszcowych w Saksonii informuje o przeszłości tego sąsiadującego z Czechami zagłębia. Prócz wiadomości historycznych, dotyczących ważniejszych ośrodków pracy górniczej i hutniczej i wybitniejszych ludzi tam działających (Rülein von Kalbe, G. Agricola, A. G. Werner, B. Cotta, K. Müller i in.), autor podaje dane z zakresu techniki pracy, produkcji i narzędzi. Bogactwo Gór Kruszcowych stanowiły prócz rud żelaza także rudy metali nieżelaznych oraz metale i kamienie szlachetne. Autor poświęca osobny rozdział Akademii Górniczej we Freibergu. Kre-